

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยหัวข้อ “การศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลม อูศูล อัตดีน ของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด อัลพะฎอนีย์” โดยผู้วิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

5.1.1 ชีวิตประวัติของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด (ต่วนมินาล)

ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด มีชื่อเต็มว่า ชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด เป็น มุฮัมมัด ดะฮฮาน เป็น ชัยคฺ วันซัมสุตดีน เป็น ชัยคฺ ญะอ์ฟิร อัลพะฎอนีย์ ซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม ต่วนมินาล เป็นวงศ์ตระกูลที่มาจาก ชัยคฺ ญะอ์ฟิร กับวันญะมีละฮ์ อัชชานดานียะฮ์ เช่นเดียวกับชัยคฺ ดาวูด เป็น อับดุลลอฮ์ อัลพะฎอนีย์ ซึ่งทั้งสองท่านเป็นทายาทรุ่นที่ ๔ ของชัยคฺ ญะอ์ฟิร ท่านเกิดในหมู่บ้านกรือเซะตามทัศนะ ของต่วนฆูร ฮัจญียุสฟู อัลบันดารี๊ ที่เป็นเหลนของชัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีน ผ่านการสืบสายของท่านจากบรรดาลูกและหลานที่พำนักอยู่ ณ ปัตตานีและรัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย

ต่วนมินาลมีภรรยา ๓ ท่านด้วยกันคือ ฮัจญะฮ์มัรยัม ฟาฎิมะฮ์ ทั้งสองท่านนี้เป็นชาวปัตตานีดั้งเดิม ส่วนคนที่สามนั้นยังไม่ทราบชื่อเป็นที่ชัดเจนแต่เป็นชาวยะโฮร์ประเทศมาเลเซีย ท่านมีบุตร ๗ คนด้วยกันคือ ฮัจญะฮ์สะนั, ฮัจญะฮ์อาอิชะฮ์, ฮัจญะฮ์ฟาฎิมะฮ์, ฮัจญะฮ์ฮุสซัยน, ฮัจญะฮ์ดาวูด, ฮัจญะฮ์มุฮัมมัดศอลิฮ และฮัจญะฮ์อุมัร

ต่วนมินาลได้รับการศึกษาระยะแรกจากบิดาของท่านเอง หลังจากนั้นท่านไปศึกษาที่ปอนะปะบิงดังดาเยก่อนเดินทางไปศึกษาที่รัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย หลังจากนั้นท่านได้เดินทางไปยังนครมักกะฮ์ เพื่อศึกษากับบรรดาอุละมาอ์ในสมัยนั้นจนในที่สุดได้รับความรู้ถึงระดับอุละมาอ์

ต่วนมินาล เป็น หนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ ปัตตานี ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้และอารยธรรมแห่งอิสลามไว้ในหนังสือและตำราในสาขาต่าง ๆ หลายเล่มที่สำคัญและโดดเด่น อาทิ เช่น กัซฟ อัลฆอยบียะฮ์ ฟิ อะฮฺ วาล ยาวมิลกียามะฮ์ (كشف الغيبية في أحوال يوم القيامة), กัซฟ อัลลิซาม อัน อัศลิละฮ์ อัลอะนาม (كشف اللثام عن أسئلة الأنام), อะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลม อูศูล

อัดดีน (عقيدة الناجين في علم أصول الدين) , มีฟตาฮ อัลมูรืด ฟิ อิลม อัดเตอาฮีด ฟิ (مفتاح المرید فی)
 (علم التوحيد , การอธิบายเกี่ยวกับพิดยะฮ์ละหมาดและถือศีลอดตามมัซฮับของอะบี ฮะนีฟะฮ์ (فائدۃ)
 (فد میاتاکن فدیة سمیهیح دان فواس أتس مذهب أبی حنیفة) , อีรชาด อัลอิบาด อิลลา สะบิล อรรเราะชาด
 (تسم إلى سبیل الرشاد) และตะบัสสุม อัจซารีบีน มัณพะออต บาซี อะวาม อัลมุสลิมีน (إرشاد العباد إلى سبیل الرشاد)
 (الشاربین منفعة باکی عوام المسلمین) เป็นต้น ซึ่งผลงานนิพนธ์ทั้งหมดสรุปได้ ๕ สาขาวิชา ได้แก่ ฮะดีษ
 อะกีดะฮ์ ฟิกฮฺ ตะเศาะวูฟ และสาธารณะสุข ซึ่งได้รับการยอมรับจากสังคมมุสลิมในท้องถิ่นและสังคม
 มลายูมุสลิมทั่วไปจนถึงปัจจุบัน

ตัวนมีนาลได้รับการยกย่องชมเชยอย่างเห็นได้ชัดคือ ท่านได้ถูกขนานนามด้วยชื่ออัน
 ทรงเกียรติต่าง ๆ อาทิ เช่น อัลอาลิม อัลอัลลามาฮ์ อัลมุดกีก อัลพะฮฺฮามาฮ์ สิริอุลอุสลาม วัดดีน
 (العالم العلامة المدقق الفهامة سراج الإسلام والدين) แปลว่า ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความละเอียดอ่อน
 ผู้มีความเข้าใจยิ่ง ผู้นำแสงของอิสลามและศาสนา , อัลอาลิม อัลอัลลามาฮ์ อัดดี ฮีร์ อัลพะฮฺฮามาฮ์
 (العالم العلامة التحریر الفهامة) แปลว่า ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เขียนตำรา ผู้มีความเข้าใจยิ่ง , อัลอาลิม
 อัลฟาฎิล วัล อิบรฺ อัลกามิล (العالم الفاضل والخبير الكامل) แปลว่า ผู้รู้ ผู้ทรงเกียรติ และนำหมึกที่
 ครอบถ้วน การขนานนามชื่อต่าง ๆ ของ ซัยคฺ ซัยนฺ อัลอาบิตีนหรือตัวนมีนาลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการ
 ยืนยันบ่งบอกถึงการยอมรับและการชื่นชมของสังคมต่อตัวของท่านอย่างชัดเจน

ตัวนมีนาลเป็นอุละมาฮ์อะฮฺลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ ท่านหนึ่งที่ยึดมั่นตามแนวทาง
 ของอัลอะชาอิเราะฮ์ในด้านอะกีดะฮ์ และยึดมั่นตามแนวทาง ของมัซฮับอัชฮาฟีอียฺในด้าน ฟิกฮฺ ซึ่ง
 ปรากฏการณ์นี้จะเห็นได้ชัดจากการเขียนตำราของท่าน

หลังจากที่ตัวนมีนาลได้ใช้ชีวิตในการรับใช้อิสลามมาเป็นเวลานานพอสมควรและได้
 เผยแพร่สังฆธรรมแห่งอิสลาม ทั้งที่ปัตตานีและมาเลเซีย ท่านได้เสียชีวิต ณ นครมักกะฮ์ ประเทศ
 ซาอุดีอาระเบียตามการบันทึกของตัวนซุรฺ ฮัจญีสุฟ อัลบันดารี

5.1.2 หนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัดดีน

หนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีน ฟิ อิลมฺ อุศูล อัดดีนเป็นหนังสือ สาขาวิชาอุศูลุดดีนที่
 สำคัญเล่มหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระในต้นฉบับ ๑๔๐ หน้า โดยใช้ภาษามลายู-ญาวีปัตตานี ซึ่งซัยคฺ ซัยนฺ
 อัลอาบิตีนได้เขียนแล้วเสร็จเมื่อปี ฮ.ศ.1308 (ค.ศ.๑๘๘๗) หรือประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา เป็นหนังสือที่
 ใช้ในการเรียนการสอนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ตัวนมีนาลได้ แต่งหนังสือ เล่มนี้ขึ้นเนื่องจากบรรดาพี่น้องของท่านบางส่วนได้ร้อง
 ขอให้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเตอาฮีด ท่าน ได้เลือกเอาหนังสืออุมมุ อัลบะรอฮีน มาเป็นหนังสือแปลและ
 เป็นหนังสืออ้างอิง หลักของหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีนด้วยเหตุผล ๒ ประการ คือ เนื้อหาของหนังสือ
 กะทัดรัดและครอบคลุม อธิบายด้วยประโยคที่สั้นและง่ายต่อการเข้าใจ พร้อมกับเนื้อหาที่มีอยู่นั้นไม่

ปรากฏอยู่ในหนังสือเตาฮีดเล่มอื่น และ ผู้แต่งหนังสือ คือ มุฮัมมัด เป็น ยูสุฟ อัซซะนุสซี อัลชะซะนี นั้เป็นวลีอัลลอฮ์

หนังสืออะกิดะฮ์ อันนาฎีนมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ คำนำ เนื้อหา และบทส่งท้าย ส่วนมีนาลเริ่มต้นด้วย บัสมะละฮ์ แล้วตามด้วยคำกล่าวสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ คำกล่าวสรรเสริญแต่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ตามลำดับ พร้อมกับตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาหลักของหนังสือเล่มนี้จะเกี่ยวกับอะกิดะฮ์หรือการยึดมั่นในเตาฮีดตามแนวทางของอัลอะฮาอิเราะฮ์ที่แปลจากหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน และรวบรวมการอธิบายเพิ่มเติมจากหนังสือซัย อุมม อัลบะรอฮีนต่าง ๆ ซัยค ซัยน อัลอาบิตินได้ปิดท้ายหนังสือเล่มนี้ด้วยการแนะนำให้ปฏิบัติตามแนวทางอะฮลิซสุนนะฮ์ วาลญะมาอะฮ์โดยการปฏิบัติตามอัลกุรอาน อัลชะดีซ และอิจญ์มาอ์ของบรรดาอูลมะอ์อ์ในด้านการยึดมั่น การพูด และการปฏิบัติ

เนื้อหาสาระของหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาฎีนจะกล่าวถึงเกี่ยวกับวิชาอะกิดะฮ์หรือหลักการศรัทธาเป็นหลัก อาทิ เช่น ทำความรู้จักกับวิชาอูซูลุดดีน ฮุกุมอักลียและประเภทของมัน ศิฟาตที่วาญิบ ที่มุสตะฮิล และที่ญาอิซสาหรับอัลลอฮ์ ﷻ การศรัทธาต่อเราะฮูล การศรัทธาต่อมะลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อคัมภีร์ และการศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ เป็นต้น สามารถแยกออกเป็น 4 ส่วนคือ แนะนำวิชาอูซูลุดดีน เป็นความนำเกี่ยวกับความรู้ที่สัมพันธ์กับอะกิดะฮ์ อธิบายอะกิดะฮ์ของผู้ประสบความสำเร็จ และผลสัมฤทธิ์ของการยึดมั่นตามอะกิดะฮ์ของผู้ประสบความสำเร็จ

หนังสืออะกิดะฮ์ อันนาฎีนได้ยึดเนื้อหาจากแหล่งต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิเช่น หนังสือมะตันอุมม อัลบะรอฮีน โดยซัยค อัซซะนุสซี, หนังสืออนะวาดีร อัลอูซูล פי มะอริฟะฮ์ อะฮาดีซ อ์เราะฮูล โดยอิมาม อัลชะกีม อัตตำร์มีซี, หนังสือฮาซียะฮ์อัลญูสีย อะลา ซัย อัลอะกิดะฮ์ อัลกุบรอ ลิสซะนุสซี โดยอิมามอัลญูสีย, หนังสือกันซ อัลฮัรอร วัลละวากิฮ อัลอัฟการ์ โดยอิมาม อัศศันฮาญีย, หนังสือซัย มะกอศิด פי อิลม อัลกะลาม โดยอิมาม อัตตำฟตาซานีย, หนังสือซัย นิซัม เราะฮะบียะฮ์ โดยซัยค อับดุลลอฮ์ อัซซันซุรีย และหนังสือซัย อะลา ญะฮะเราะฮ์อัตเตาฮีด โดยซัยค อิบรอฮีม อัลละกอเนีย เป็นต้น

วิธีการเรียบเรียงหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาฎีนคือ เริ่มต้นด้วยบัสมะละฮ์ ใช้คำว่า "وبعد" เพื่อแสดงการเข้าสู่การอธิบายเนื้อหาหนังสือ อ้างถึงผู้แต่งหนังสืออุมม อัลบะรอฮีน ด้วยการให้เกียรติเจ้าของหนังสือเดิม ใช้ศัพท์เทคนิคในการอธิบาย อ้างอิงอายะฮ์อัลกุรอานและชะดีซเป็นหลักฐานเพื่อยืนยันในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ยกเรื่องราวในอดีตมาเชื่อมกับอะกิดะฮ์ และอ้างบทกลอนเพื่อสนับสนุนการอธิบายให้มีน้ำหนัก

5.1.3 ศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิดะฮ์อันนาฎีน פי อิลม อูซูลุดดีน

คำนำหนังสืออะกิดะฮ์ อันนาฎีนได้กล่าวถึง ๓ เรื่อง ได้แก่ การสรรเสริญ ประโยชน์ และหลักการวิชาความรู้ การสรรเสริญ จะประกอบด้วยคำบัสมะละฮ์ ฮัมดะละฮ์ ชะฮาดะฮ์และเศาะละวัต ประโยชน์ในที่นี้หมายถึง ประโยชน์ของการเศาะละวัตและการกล่าวบัสมะละฮ์ ส่วน

หลักการวิชาความรู้ นั้นมี ๑๐ ประการ ได้แก่ นิยามวิชา, หัวข้อเรื่อง, ประโยชน์ของการศึกษา, ความประเสริฐของวิชา, ความสำคัญของวิชา, ผู้ริเริ่มวิชา ชื่อวิชา ชุกุมว่าด้วยวิชา และประเด็นปัญหาที่ศึกษาในวิชา

ตัวมีนาลได้กล่าวถึงความรู้และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้ดังนี้ คือ การได้มาซึ่งความรู้ การตกผิด ชุกุมการศึกษาอุลุดดิน และเรื่องราวอะฮ์รี

การได้มาซึ่งความรู้มี ๓ สาเหตุ ได้แก่ เคาะบ์ที่สัจจริง หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ และวจนของท่านเราะสุลุลลอฮ์ สติปัญญาที่หลักแหลม และอวัยวะสัมผัสทั้งห้าที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ดวงตา หู จมูก ลิ้น และผิวสัมผัส

การตกผิดในเรื่องอะกีดะฮ์มีทัศนะอุละมาอ์ที่แตกต่างกัน แต่ทัศนะที่มีน้ำหนักที่สุด ได้แก่ ทัศนะที่กล่าวว่า สิ่งที่ว่าญิบสำหรับมุกลัฟในเรื่องอะกีดะฮ์ คือ การตั้งใจอย่างแน่วแน (ญะซม์) กล่าวคือ ไม่มีการสงสัยหรือลังเลใจ ดังนั้น การศรัทธาที่ตั้งใจอย่างแน่วแนไม่ว่าจะตกผิดผู้อื่นหรือไม่ ตกผิดก็ตาม การศรัทธาของเขาคือถูกต้อง เพราะมนุษย์ทุกเกิดมาบนพื้นฐานความบริสุทธิ์แห่งสัญชาตญาณ

การศึกษาวิชาอุลุดดินเป็นฟรฎอัยนกับมุกลัฟทุกคนทั้งที่เป็นผู้ชายและผู้หญิงด้วย หลักฐานโดยภาพรวม ส่วนด้วยหลักฐานโดยรายละเอียดนั้นเป็นฟรฎุกิยะฮ์ โดยเงื่อนไข ๔ ประการด้วยกัน คือ การมีสติปัญญา การบรรลุนิติภาวะ สมบูรณ์ด้านประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งการฟังหรือการเห็น และการมาถึงของการอะวะฮ์

การนำเสนอเรื่องราวอะฮ์รีเป็นการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายชุกุมฟรฎุกิฟายะฮ์ กล่าวคือ ในเมืองหนึ่ง ๆ จะต้องมีผู้รู้ที่สามารถอธิบาย ยืนหยัดหลักฐาน ปกป้อง และโต้แย้งกับความคลุมเครือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องอะกีดะฮ์อย่างกรณีเรื่องราวอะฮ์รี

การแบ่งชุกุมโดยพิจารณาอิษบาตหรือนฟยุเป็นที่ตั้งมี ๓ ประเภทคือ ชุกุมอักษิย ชุกุมอาดัต และชุกุมซัรอิย ชุกุมอักษิย หมายถึง การยืนหยัดต่อสิ่งหนึ่งหรือการปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งตามนัยแห่งความคิด โดยไม่ได้คำนึงถึงบทบัญญัติและการทดลองหลาย ๆ ครั้ง ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ วาญิบ มุสตะฮิล และญาอิซ ชุกุมอาดัต หมายถึง การยอมรับหรือปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยผ่านกระบวนการพิสูจน์หรือทดลองมาหลาย ๆ ครั้ง และชุกุมซัรอิย หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของบรรดามุกลัฟที่มีลักษณะเป็นการสั่งการให้ทำ หรือให้งดกระทำ หรือให้เลือกระหว่างการกระทำและไม่กระทำ ซึ่งแบ่งออกเป็นชุกุมตักลีฟิยและชุกุมวัฎอิย

สิ่งที่ว่าญิบสำหรับมุกลัฟทุกคนต้องรู้และปฏิบัติคือ การเคารพภักดีหรือการอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงพระองค์เดียว และไม่อนุญาตให้กับผู้อื่นนอกจากพระองค์ เนื่องจากการอิบาดะฮ์ทุกประเภทเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ﷻ เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น

ดังนั้น วาญิบกับผู้ปกครองสั่งสอนบรรดาบุตรของตนให้รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และศรัทธาต่อพระองค์ ทั้งนี้เพราะการรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ เป็นหลักการแรกที่สำคัญในศาสนาอิสลามที่มนุษย์ทุกคนวาญิบต้องเรียนรู้และปฏิบัติ

การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ จะต้องศรัทธาในสามด้านคือ การศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ในความเป็นพระผู้เป็นเจ้าของพระองค์ การศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ในเรื่องการเคารพภักดีต่อพระองค์ และการศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ในเรื่องพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระองค์

การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ในที่นี่หมายถึง การศรัทธาต่อคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่ว่าญิบมุสตะฮิลและญาอิซ คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่าญิบ ๒๐ ประการคือ วujud แปลว่า อัลลอฮ์ทรงมี, กิดัม แปลว่า อัลลอฮ์ทรงดั้งเดิม, บะกออ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงถาวร, มุคอลละพะตุฮู ลิลชะวาติช แปลว่า พระองค์ทรงต่างกับของใหม่, กิยามูฮูบินัฟลียั แปลว่า พระองค์ทรงดำรงด้วยพระองค์เอง, วะฮดานียะฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเอเกะ, กุดเราะฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงอาณาภาพ, อีรอดะฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเจตนา, อิลม แปลว่า อัลลอฮ์ทรงรอบรู้, ฮะยาฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเป็น, สัมอ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงได้ยิน, บะศร์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเห็น, กะลาม แปลว่า อัลลอฮ์ทรงพูด, กาะดออัน อัลลอฮ์ตะอาลา อีตุ ยังกวาสอ แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งอาณาภาพ, กาะดออันฆอ ยังบร์กือฮันด็อก แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งเจตนา, กาะดออันฆอ ยังมิงตะฮวี แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งรอบรู้, กาะดออันฆอ ยังฮิดูบ แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งเป็น, กาะดออันฆอ ยังมิงดือฮ์ร แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งได้ยิน, กาะดออันฆอ ยังมือลียัต แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งเห็น และกาะดออันฆอ ยังบร์กาทอ-กาทอ แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งพูด คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่มุสตะฮิล ๒๐ ประการคือ คุณลักษณะมุสตะฮิลที่เป็นตรงกันข้ามกับคุณลักษณะที่ว่าญิบสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ 20 ประการดังที่กล่าวมาแล้ว ส่วนคุณลักษณะที่ญาอิซสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ คือ พระองค์ทรงสิทธิ์อย่างสมบูรณ์ที่จะเลือกกระทำหรือละเว้นในทุกอย่างที่พระองค์ทรงประสงค์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบนโลกนี้หรือโลกหน้า ซึ่งทั้งหมดจะใช้หลักฐานนิกายี่ที่มาจากอัลกุรอานหรืออัลฮะดีษ และหลักฐานอัลอักลียี่ที่มาจากสติปัญญานำมาประกอบเพื่อให้เกิดความหนักแน่นขึ้นด้านความเชื่อและวิชาการที่ถูกต้อง

เราะฮูล หมายถึง ผู้ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานวะฮยูให้กับเขาและพระองค์ทรงแจ้งให้ทราบถึงคำสั่งใช้ ข้อห้ามและเรื่องราวต่าง ๆ นำมาปฏิบัติและได้รับคำสั่งให้ไปเผยแผ่บทบัญญัติต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ในหมู่ประชาชาติผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธศรัทธา ซึ่งต่างกับนะบีที่นำบทบัญญัติของเราะฮูลก่อนหน้าเขามาปฏิบัติในหมู่ประชาชาติผู้ศรัทธาเท่านั้น

วาญิบกับมุสลิมทุกคนต้องศรัทธาต่อบรรดานะบีและเราะฮูล ๒๕ ท่านที่กล่าวไว้ในอัลกุรอานโดยวิธีละเอียด คือ อาดัม, นูฮ, ฮูด, ยูनुส, อิดรีส, ชะกะรียา, ยะหยา, อิบรอฮีม, อิสฮาก,

อิสมาอีล, ยะอฺกูบ, ยูสุฟ, ศอลิฮ, อัยยูบ, มุซา, ฮารูน, อัลยะสะอ, ซุอัยบ, ดาอูด, สุลัยมาน, ลุฏ, อิลยาซ, ซุลกีฟ, อีซา และมุฮัมมัด ๕ โดยไม่ปฏิเสธศรัทธาต่อคนใดคนหนึ่งจากบรรดาพวกเขา

มุอฺญิซะฮ์จะไม่เกิดความหมายอย่างสมบูรณ์ เว้นแต่ต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญดังนี้ คือ มุอฺญิซะฮ์ ต้องมาจากอัลลอฮ์ตะอาลาเท่านั้น ต้องผิดปกติจากธรรมชาติ ต้องเกิดขึ้นกับผู้ที่อ้างสิทธิเป็นนบีนหรือเราะสุลเท่านั้น ต้องมาพร้อมกับการกล่าวอ้าง ต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ปรารถนา ต้องไม่โกหกกับผู้ที่กล่าวอ้าง และไม่มีใครสามารถที่จะนำมาซึ่งเหมือนกับสิ่งเหล่านั้น

มุอฺญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ๕ ที่สำคัญ โดดเด่นและถูกต้องได้แก่ อัลกุรอาน การผ่าดวงจันทร์ สั่งใช้ให้คนบะดะวีเย่เรียกต้นไม้ แล้วต้นไม้เหล่านั้นหลุดออกมาให้สลามแก่ท่านนะบีมุฮัมมัด ๕ อูฐฟ่องร้องกับท่านนะบีมุฮัมมัด ๕ เนื่องจากอาหารของมันไม่เพียงพอกับการงาน การตอบรับศุอาของท่านนะบีมุฮัมมัด ๕ อย่างรวดเร็ว ให้ความบะเราะกะฮ์กับอาหารที่น้อยแต่เพียงพอกินกับคนที่มีจำนวนมาก กลับคืนดวงตาของเกาะตาดะฮ์ที่หลุดไหลอยู่ที่แก้ม การเอาทรายหนึ่งกำมือแล้วโยนไปที่หน้าศัตรูทำให้ศัตรูฝ่ายแพ้ และแมงมั่งทำรังที่ปากถ้ำญะบัลนูร ครั้นเมื่อท่านนะบีมุฮัมมัด ๕ พร้อมอะบูบักรฺอยู่ในถ้ำนั้นเพื่อซ่อนตัวจากคนกาฟิร

กะลิมะฮ์เตอาฮีดเป็นหลักการที่ประเสริฐที่สุดในบรรดาหลักการทั้งหลายที่มนุษย์ทุกคนต้องเข้าใจและปฏิบัติตาม เนื่องจากกะลิมะฮ์เตอาฮีดมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมวลมนุษยชนโลกนี้และ ในวันอาคิเราะฮ์ เป็นสาเหตุให้มนุษย์ได้รับความโปรดปราน ความปลอดภัย และการรอดพ้นจากไฟนรก

การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์คือ รุกนที่ ๒ ของrukunอิมานหลังการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ดังนั้น การศรัทธาของบ่าวคนหนึ่งจะไม่เกิดความสมบูรณ์เว้นแต่ต้องศรัทธาต่อการมีอยู่ของมะลาอิกะฮ์ บรรดาชื่อ คุณลักษณะและการงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายตามที่ปรากฏในอัลกุรอานและอัลฮะดีซ โดยไม่เพิ่มเติม ตัดตอนและเปลี่ยนแปลงจากหลักฐานที่ปรากฏ

วาญิบกับมุสลิมทุกคนต้องศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาจากฟากฟ้าทั้งหลาย ทั้งที่ถูกกล่าวชื่อไว้ในอัลกุรอานและไม่ถูกกล่าวชื่อไว้ในอัลกุรอาน และไม่อาญาตอ้างคัมภีร์ใดๆ ให้กับอัลลอฮ์ ๕ นอกจากบรรดาคัมภีร์ที่พระองค์ทรงอ้างให้กับพระองค์เองในอัลกุรอาน ๕ เล่ม ได้แก่ คัมภีร์เตารอต อินญีล ซะบูร อัลกุรอาน และศุซุฟที่ถูกประทานลงมาให้แก่ะนบีอิบรอฮีมและนะบีมุซา

การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ หมายถึง การเชื่อมั่นและการยืนยันอย่างสมบูรณ์ถึงการบังเกิดขึ้นจริงของวันกิยามะฮ์รวมถึงศรัทธาต่อทุกสิ่งทุกประการที่อัลลอฮ์ ๕ ทรงแจ้งไว้ในอัลกุรอานที่ท่านเราะสุล ๕ กล่าวไว้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่จะบังเกิดขึ้นมาหลังความตาย ตลอดถึงการเข้าพำนักอยู่ในสวนสวรรค์ของชาวสวรรค์และการเข้าสู่ไฟนรกของชาวนรก

อีกประการหนึ่งจากหลักการของอะฮฺลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่ว่าญิบตองศรัทธา คือ การศรัทธาต่อสิ่งขออิบ หมายถึง การเชื่อมั่นและการยืนยันอย่างสมบูรณ์ในสิ่งที่มองไม่เห็นที่ถูกสั่งให้ศรัทธา อาทิ เช่น อะรัซ กุรสี เกาะลัม เลอาฮ สวรรค์ และนรก เป็นต้น

ความหมายอีมานที่ถูกตั้งที่สุด คือ ความหมายที่อธิบายโดยท่านนะบีมุฮัมมัด กล่าวคือ การศรัทธาต่ออัลลอฮ์, บรรดาอะลอิเกะฮ์, บรรดาคัมภีร์, บรรดาเราะสุลของพระองค์ วัน อาคิเราะฮ์ และการศรัทธาต่อกฎสภาพการณ์ทั้งความดีและความชั่วแห่งพระองค์

คำชะฮาดะตัยนจะมีความหมายและเกิดประโยชน์ได้นั้นจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหลัก 2 ประการ คือ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสำนวนของคำชะฮาดะตัยน ได้แก่ ต้องใช้คำว่า “อัสฮะดฺ” นำหน้า ต้องลำดับระหว่างสองกะลิมะฮ์และต้องต่อเนื่องระหว่างทั้งสอง และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับผู้กล่าวกะลิมะฮ์ ได้แก่ ต้องบรรลุนิติภาวะและมีสติปัญญา ต้องสมัครใจด้วยตนเอง ต้องรู้ความหมายของทั้งสอง ต้องเชื่อมั่น ต้องยอมรับ ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ต้องบริสุทธิ์ใจ ต้องรักและจริงใจในกะลิมะฮ์

ให้ปฏิบัติตามแนวทางของสะลัฟในการยึดมั่น การพูดและการปฏิบัติ เนื่องจากชาวสะลัฟเป็นแบบอย่างที่ดีของเป็นมุอ์มินในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะในด้านอะกีดะฮ์ ชนเหล่านี้จึงได้รับการยกย่อง การรับรองจากอัลลอฮ์และเราะสุลของพระองค์

ให้ห่างไกลจากบิดอะฮ์ที่ถูกตำหนิ เพราะการห่างไกลจากสิ่งบิดอะฮ์และพวกบิดอะฮ์พร้อมมรดกที่หวังจากความคลุมเครือที่พวกเขาได้คิดสร้างขึ้นมามีทั้งหมดเป็นการศรัทธาที่แท้จริงต่ออัลลอฮ์ ۞

ให้ปฏิบัติตามแนวทางอะฮฺลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์โดยการปฏิบัติตามอัลกุรอาน อัลฮะดีษ และอิจมาอ์ของบรรดาอุละมาอ์ เนื่องจากอะฮฺลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ได้ยึดถือตัวบทบัญญัติของอัลกุรอานและอัลฮะดีษในทุกกรณีของการดำเนินชีวิต อัลลอฮ์ ۞ ได้รับรองกับผู้ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่มีการหลงผิดและทุกข์ยากอย่างแน่นอน

การยึดมั่นกับอัลกุรอานและอัลฮะดีษจะถูกตั้งได้นั้นต้องประกอบด้วยดังนี้ คือ ต้องให้ความสำคัญกับบทบัญญัติหรือหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษเหนือความคิดในเมื่อขัดค้ำกัน ศรัทธากับปรากฏการณ์ตามบทอัลกุรอานและอัลฮะดีษดังการปฏิบัติของชาวสะลัฟ และไม่มีการแยกกันระหว่างอัลกุรอานกับอัลฮะดีษ

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัยหัวข้อ “การศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลม อุกูลอัดดีน ของซัยค ซัยน อัลอาบิตีน เบ็น มุฮัมมัด อัลฟะฏอนีย” ผู้วิจัยเห็นควรนำมา อภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ส่วนมีนาลเป็นอุละมาอ์ปัตตานีท่านหนึ่งที่มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดและแต่งตำราอิสลามในสาขาต่าง ๆ จนได้รับการยกย่องชมเชยจากสังคมด้วยชื่ออันทรงเกียรติต่าง ๆ เช่น อัลอาลิม อัลอัลลามะฮ์ อัลมุดกิก อัลพะฮฺฮามะฮ์ สิริอญลอิสลาม วัดดีน, อัลอาลิม อัลฟาฎิล วัลอิบรฺ อัลกามิล สอดคล้องกับงานวิจัยของอะฮฺมัด เบ็น อิศมาอิล (Ahmad bin Ismā‘īl Dorla, 2010 : 51) การได้รับตำแหน่งของท่านเหมือนกับซัยค ดาวูด อัลฟะฏอนีย (Dāwūd al-Fatāniy, n.d. : 1) ถ้าหากท่านไม่มีความรู้และความสามารถจริง แน่نونท่านจะไม่ได้รับตำแหน่งอันทรงเกียรติเหล่านี้

2. หนังสืออะกิตะฮ์ อันนาฎีน เป็นหนังสืออะกิตะฮ์หรืออุคุลุดดีนตามแนวทางของอัลอะชาอิเราะฮ์ที่อธิบายเตาฮีดโดยใช้หลักฐานจากอัลกุรอานหรืออัลฮะดีษเป็นหลักแล้วตามด้วยหลักฐานจากทางสติปัญญาในการยืนยันหยัด ซึ่งแตกต่างกับหนังสืออะกิตะฮ์ตามแนวเคาะลฟ์เล่มอื่น ๆ เช่น หนังสืออัลฮุซุน อัลฮะมิดียะฮ์ที่แต่งโดย ฮุสซัยน อัลญิสร ที่ให้ความสำคัญกับหลักฐานทางสติปัญญาเป็นหลักในการยืนยันหยัด การใช้หลักฐานจากอัลกุรอานหรืออัลฮะดีษในการยืนยันหยัด สอดคล้องกับการอธิบายของหนังสืออะกิตะฮ์ตามแนวสะลัฟ เช่น หนังสืออัลอิบานะฮ์ อัน อุกูลอัดดียานะฮ์ โดยอิมาม อะบู อัลฮะสัน อัลอัซฮะรีย

3. การอบรมบุตรให้รู้จักพระองค์อัลลอฮ์ผู้ทรงเป็นพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าที่แท้จริงจะเป็นการสร้างพื้นฐานให้กับเด็กให้สงบสุขมั่นคงในชีวิต ทั้งนี้เพราะเป็นความรู้สูงสุดในการอธิบายความจริงของชีวิตทั้งหมด ในทางตรงกันข้ามชิริกหรือการตั้งภาคีเป็นรูปแบบแนวคิดที่ขัดแย้งในตัวเองและสร้างความสับสนในจิตใจมนุษย์อย่างมาก เพราะชิริกทำให้คำอธิบายชีวิตสับสนอย่างรุนแรง มีอากยอุมรับโลกและชีวิตที่เป็นอยู่นี้ได้เช่นกัน

การอบรมบุตรเพื่อรู้จักพระองค์อัลลอฮ์โดยแท้จริงและห้ามไม่ให้ตั้งภาคีต่อพระองค์ สอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๑๓ สุเราะฮ์ลุกมาน อัลลอฮ์ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَإِذْ قَالَ لِقَمْنُن لَأَبْنِيءَ وَهُوَ يَعْظُهُۥۙ يَبْنِيءُ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِۙ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌۙ ﴾

ความว่า : “และจงรำลึกถึง เมื่อลุกมานได้กล่าวแก่บุตรของเขาโดยสั่งสอนเขาว่า โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าอย่าได้ตั้งภาคีใดๆ ต่ออัลลอฮ์ เพราะแท้จริงการตั้งภาคีนั้นเป็นความผิดอย่างมหันต์โดยแน่นอน”

การปลุกฝังบุตรด้วยอะกิตะฮ์สอดคล้องกับการปลุกฝังของท่านนะบีมุฮัมมัดในตัวของลูกของท่าน अबดุลลอฮ์ ดังรายงานจาก अबดุลลอฮ์ เบ็น अबباس ﷺ กล่าวว่า :

((كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ: يَا غُلَامُ إِنِّي
أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ، احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ، احْفَظِ اللَّهَ يَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ
فَأَسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ))

(أخرجها الترمذي ، د.ت. : 2516)

“วันหนึ่ง ฉันอยู่หลังท่านนะบี (บนสัตว์พาหนะ) แล้วท่านได้กล่าวแก่ฉันว่า
โอ้ผู้เป็นเด็ก เอ๋ย แท้จริงฉันนี้จะสอนให้เจ้าซึ่งหลายคำพูดด้วยกัน เจ้าจง
รักษาอัลลอฮ์แล้วอัลลอฮ์จะทรงรักษาเจ้า เจ้าจงรักษาอัลลอฮ์แล้วเจ้าจะพบ
พระองค์อยู่ต่อหน้าเจ้า เมื่อเจ้าถามหา เจ้าก็จง ถามหาอัลลอฮ์และเมื่อเจ้า
ขอความช่วยเหลือ เจ้าก็จงขอความช่วยเหลือต่ออัลลอฮ์”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d.: 2516)¹

4. การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ จะถูกต้องสมบูรณ์นั้นต้องศรัทธาในสาม
ด้านคือ ด้านรูปูบียะฮ์ กล่าวคือการยอมรับว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีจริง พระองค์คือผู้ทรงเอเกะและ
พระองค์เท่านั้นเป็นผู้ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลาย ผู้ทรงบริหาร ผู้ทรงสิทธิ์ในการครอบครองสรรพสิ่ง
เหล่านั้น และทุกอย่างจะไม่เกิดขึ้นเว้นแต่ด้วยความพระประสงค์ของพระองค์เท่านั้น

การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ ในด้านรูปูบียะฮ์สอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๖๑
สุเราะฮ์อัลอันกะบูต อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ﴾

ความว่า : “และถ้าเจ้าถามพวกเขา ใครเป็นผู้สร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและ
แผ่นดิน และเป็นผู้ทำให้ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์เป็นประโยชน์ แน่نون
พวกเขาจะกล่าวว่าอัลลอฮ์”

สองด้านอูลูฮียะฮ์ กล่าวคือ การเชื่อมั่นว่าอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นคือพระผู้เป็นเจ้าของที่
แท้จริง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะนอกจากพระองค์เท่านั้น ไม่มีการบนบาน การ
วิงวอนและการมอบหมายนอกจากต่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ ในด้านด้านอูลูฮียะฮ์สอดคล้องกับอายะฮ์
ที่ ๑๑ สุเราะฮ์อัลฮัจญ์ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾

ความว่า : “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) แท้จริงฉันได้ถูกบัญชาให้เคารพสักการะ
ต่ออัลลอฮ์โดยเป็นผู้มีความบริสุทธิ์ใจในศาสนาต่อพระองค์”

¹ อนุ อีจากกล่าวว่าเป็นชะติษะสัน เคาฮียีฮ์ (al-Tirmidhiy, n.d : 2516)

สามด้านอัลอัสมาอ์ วัศศิฟาต กล่าวคือ การเชื่อมั่นว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีบรรดาพระนามที่ดั่งงาม มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์และสูงส่ง พระองค์เป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากความบกพร่องทั้งหลาย

การศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ ในด้านด้านอัลอัสมาอ์ วัศศิฟาตสอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๑๘๐ สุเราะฮ์อัลอะอฺรอฟ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذُرُوا الَّذِينَ يَلْحَدُونَ فِي اسْمَيْهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا

يَعْمَلُونَ﴾

ความว่า : “และอัลลอฮ์นั้นมีบรรดาพระนามอันสวยงาม ดั่งนั้น พวกเจ้าจงเรียกหาพระองค์ด้วยพระนามเหล่านั้นเถิด และจงปล่อยบรรดาผู้ที่ทำให้เเอในบรรดาพระนามของพระองค์เถิด พวกเขานั้นจะถูกตอบแทนในสิ่งที่พวกเขากระทำ”

ดั่งนั้น วาญิบมุสลิมทุกคนต้องศรัทธาต่อความเอเกะของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งสามด้านที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากการศรัทธาที่ถูกต้องและสมบูรณ์โดยหลักฐาน หากผู้ใดขาดตกบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดจากสามด้านของการศรัทธา แน่่อนการเป็นมูอ์มินของเขายังไม่สมบูรณ์ ยิ่งกว่านั้น หากมีผู้ปฏิเสธอย่างหนึ่งอย่างใดจากสามด้านของการศรัทธาดังกล่าว ผู้นั้นย่อมนับเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ

5. การศรัทธาต่อศิฟาตหรือคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ตามแนวทางอะฮฺลิสสุนนะฮ์ ที่ถูกต้องคือ ศรัทธาต่อคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและอัลฮะดีษ ชาวอะฮฺลิสสุนนะฮ์จะยืนยันหยัดในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันหยัดให้กับพระองค์ และสิ่งที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ยืนยันหยัดไว้กับพระองค์จากคุณลักษณะที่สมบูรณ์ และพวกเขาจะปฏิเสธในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงปฏิเสธกับพระองค์เอง และสิ่งที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ได้ปฏิเสธกับพระองค์จากคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บกพร่องโดยยึดหลักการ ๒ ประการคือ อันนัฟยุ แปลว่าการปฏิเสธ กล่าวคือการปฏิเสธความเสมอเหมือนกับมัมคูลุก และอัลอิฆาบาดแปลว่าการยืนยันหยัด กล่าวคือการยืนยันหยัดกับคุณลักษณะต่าง ๆ โดยไม่ตีความเป็นอย่างอื่นหรือปฏิเสธ สอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๑๑ สุเราะฮ์อัลชุกรอ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

ความว่า : “ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์ และพระองค์เป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงเห็น”

คำตรัส ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ เป็นหลักการปฏิเสธการเปรียบเทียบและความคล้ายคลึงกับมัมคูลุกต่างๆ และคำตรัส ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ เป็นหลักการยืนยันหยัดคุณลักษณะของอัลลอฮ์ทั้งหมดที่พระองค์ทรงแจ้งไว้ในอัลกุรอานและท่านเราะสูลของพระองค์บอกไว้ฮะดีษโดยไม่ตีความเป็นอย่างอื่นหรือปฏิเสธแม้แต่น้อย ไม่ว่าจะเป็ศิฟาต ซาตียะฮ์ กล่าวคือ ศิฟาตที่ไม่

สามารถแยกออกจากชาติของพระองค์ได้ เช่น การทรงรู้ (อัลอิลมุ), การทรงเป็น (อัลฮะยาฮ์), พระเนตร (อัลอัยน), พระหัตถ์ (อัลยัด), และพระพัตร (อัลวัจญ์ฮุ) เป็นต้น หรือคิฟาต ฟือลียะฮ์ กล่าวคือ คิฟาตที่เกี่ยวข้องกับความประสงค์ของอัลลอฮ์ ﷻ เช่น การทรงสร้าง (อัลคอล), การประทานริชกี (อัลริชก), การให้เป็น (อัลฮิยาฮ์), การให้ตาย (อัลฮิมาต), การอิสติวาอ์ (อัลฮิสติวาอ์), และการเสด็จมา (อัลมะญีอ์) เป็นต้น ไม่เหมือนกับกลุ่มเคาะลัฟ เช่น ญะฮีมียะฮ์และมุอะตะฮิลียะฮ์พวกเขาจะปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหมด ส่วนอะฮฺอับเราะฮ์และมาตุรีตียะฮ์พวกเขาจะยืนหยัดกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ บางประการ เช่น คิฟาต มะอานีย์ทั้งเจ็ด และจะตีความหรือตีความไว้กับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ บางประการ เช่น อัลฮิสติวาอ์, อัลวัจญ์ฮุ, อัลอัยน, อัลยัดและอัลมะญีอ์ เป็นต้น

ดังนั้น การศรัทธาตามแนวทางของเคาะลัฟที่กล่าวมาข้างต้นถือว่าเป็นการศรัทธาที่บกพร่องและไม่ถูกต้อง สอดคล้องกับการตักเตือนของอัลลอฮ์ ﷻ ในอายะฮ์ที่ 85 สูเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ أَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ ۗ ﴾

ความว่า : “พวกเขาเจ้าจะศรัทธาแต่เพียงบางส่วนของคัมภีร์และปฏิเสธอีกบางส่วนกระนั้นหรือ ดังนั้น สิ่งตอบแทนแก่ผู้กระทำเช่นนั้นจากพวกเจ้าจึงมิใช่จะอะไรอื่นนอกจากความอับอายตลอดชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้เท่านั้น และในวันกิยามะฮ์พวกเขาถูกนำกลับไปสู่การลงโทษอันฉะดิดยิ่ง”

6. การยึดแนวทางที่ถูกต้องคือ แนวทางของท่านนะบีมุฮัมมัด ซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกรับรองโดยพระเจ้า เพราะท่านมิได้พูดและปฏิบัติตามอารมณ์ หากแต่เป็นวะฮีย์หรือการประทานให้ลงมา และให้ถือท่านเป็นแบบอย่างการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะกิดะฮ์ อิบาดะฮ์ จริยธรรม การปกครอง ครอบครัว การโภชนาการและทุกอย่างของการใช้ชีวิตประจำวันสอดคล้องกับอายะฮ์ที่ ๒๑ สูเราะฮ์อัลอะฮซาบ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَذِكْرٍ ۗ ﴾

ความว่า : “โดยแน่นอน ในเราะสูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวังจะพบอัลลอฮ์และวันปรโลก และรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก”

การยึดมั่นและการปฏิบัติตามแนวทางของท่านนะบีมุฮัมมัดนั้นสอดคล้องกับพระประสงค์และความโปรดปรานของอัลลอฮ์ในทางตรงกันข้ามพระองค์ทรงโกรธกับผู้ฝ่าฝืนและปฏิเสธต่อแนวทางดังกล่าว ดังคำตรัสของอัลลอฮ์อายะฮ์ที่ ๓๑-๓๒ สูเราะฮ์อาละอิมรอน อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ

﴿ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴾

ความว่า : “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า หากพวกท่านรักอัลลอฮ์ก็จงปฏิบัติตามฉัน อัลลอฮ์ก็จะทรงรักพวกท่านและจะทรงอภัยให้แก่พวกท่านซึ่งโทษทั้งหลายของพวกท่าน และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า พวกท่านจงเชื่อฟังอัลลอฮ์และเราะสูลเถิด แต่ถ้าพวกท่านฝ่าฝืนหลังให้ แท้จริงอัลลอฮ์นั้นไม่ทรงชอบผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย”

7. การห่างไกลจากสิ่งที่ไม่ชอบเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อมุสลิมทุกคนที่จะต้องปฏิบัติ เพราะอิสลามได้สั่งให้มุสลิมทุกคนยับยั้งสิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งที่ต้องห้ามตามความสามารถสอดคล้องกับชะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่กล่าวว่า :

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيَعْيِرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ))

(أخرجهم مسلم ، 1996 : 49)

ความว่า : “ผู้ใดได้เห็นจากพวกเจ้าซึ่งสิ่งที่ชั่วช้า ก็ให้เขาได้เปลี่ยนแปลงมัน ด้วยมือของเขา แล้วหากเขาไม่สามารถก็ด้วยลิ้นของเขา แล้วหากเขาไม่สามารถ ก็ด้วยหัวใจของเขา และอันนั้นก็เป็นการศรัทธาที่อ่อนที่สุด”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 49)

ในทางกลับกันการปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ชอบโดยเฉพาะสิ่งเกี่ยวกับศาสนาไม่ว่าจะด้วยวาจา การกระทำหรือการเจตนา ล้วนแล้วเป็นสิ่งที่อิสลามไม่สนับสนุนสอดคล้องกับชะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่กล่าวว่า :

((مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ زُرِّيٌّ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 2550 و مسلم ، 1996 : 1718)

ความว่า : “ผู้ใดกระทำการสิ่งใดที่ไม่มีในกิจการ (ศาสนา) ของเรา สิ่งนั้นจะไม่ถูกตอบรับ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 2550 ; Muslim, 1996 : 1718)

การห่างไกลจากสิ่งที่ไม่ชอบสอดคล้องกับคำตรัสของอัลลอฮ์อายะฮ์ที่ ๒๘ สูเราะฮ์อัลกะฮฟ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَلَا تَطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ، عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ ﴾

ความว่า : “และเจ้าอย่าเชื่อฟังผู้ที่เราทำให้หัวใจของเขาละเลยจากการรำลึกถึงเราและปฏิบัติตามอารมณ์ต่ำของเขา”

8. การยึดมั่นตามแนวทางที่เที่ยงตรงคือ ตามแนวทางอัลกุรอานและอัลฮะดีษ ทั้งนี้ เนื่องจากว่าอัลลอฮ์ได้รับรองกับผู้ที่ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่หลงผิดและทุกซุญยากอย่างแน่นอน เช่นเดียวกับท่านนะบีได้ย้ำกับผู้ที่ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่มีวันหลงทางเป็นอันขาด ซึ่งสอดคล้องกับคำตรัสของอัลลอฮ์อายะฮ์ ที่ ๕๙ สุเราะฮ์อันนิสาอ์ อัลลอฮ์ﷻ ตรัสว่า :

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ۝﴾

ความว่า: “แต่ถ้าพวกเขาขัดแย้งกันในสิ่งใด ก็จงนำสิ่งนั้นกลับไปยังอัลลอฮ์ (อัลกุรอาน) และเราะฮ์สูล (อัสสุนนะฮ์) หากพวกเขาครหาต่ออัลลอฮ์และวันปรโลก นั้นแหละเป็นสิ่งที่ดียิ่งและเป็นการกลับไปที่สวยงามยิ่ง”

ดังนั้นจำเป็นต่อมุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามบนแนวทางทั้งสองโดยไม่ว่างหรือปฏิเสธแม้แต่น้อย เพราะมันเป็นแนวทางที่เที่ยงตรงที่จะนำมนุษย์ไปสู่สวนสวรรค์และห่างไกลจากนรก ดังคำตรัสของอัลลอฮ์อายะฮ์ ที่ ๑๕๓ สุเราะฮ์อัลอันอาม อัลลอฮ์ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ وَصَّيْنَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝﴾

ความว่า : “และแท้จริงนี่คือ ทางของข้าอันเที่ยงตรง พวกเจ้าจงปฏิบัติตามมันเถิด และอย่าปฏิบัติตามหลายๆ ทาง เพราะมันจะทำให้พวกเจ้าแยกออกไปจากทางของพระองค์ นั้นแหละที่พระองค์ได้สั่งเสียมันไว้แก่พวกเจ้า เพื่อว่าพวกเจ้าจะยำเกรง”

แนวอัลกุรอานและอัลฮะดีษนับเป็นแนวทางของสะลัฟเนื่องจากสะลัฟยึดมั่นในอัลกุรอานและอัลฮะดีษทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องอะกีดะฮ์ เป็นที่น่าสังเกตคือ ชัยคฺ ทั่วนมินาลได้สนับสนุนให้กลับไปยึดมั่นตามแนวสะลัฟ ในขณะที่หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีนมีเนื้อหาตามแนวทางเคาะลัฟ จะเห็นได้ว่าทั่วนมินาลเห็นความเที่ยงตรงเรื่องอะกีดะฮ์ตามแนวทางสะลัฟ ประการนี้จะเห็นได้จากการปฏิบัติอุละมาอ์สมัยก่อน เช่น อีมาอะบิ อัลฮะสัน อัลอะฮะรีรีย์, อีมาอะบิ มุฮัมมัด อัลญุัยนีย์, อีมาอะฮะเราะหมัยนุ, อีมาอะฮะชะฮะรีรีย์, อีมาอะฮะชะฮะรีรีย์ และอีมาอะฮะชะฮะรีรีย์ เป็นต้น (al-Mūsiliy, 1990 : 130-147 ; Khālid bin ‘Abd al-Latif, 1995 : 670-692)

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการ วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาฎีน ฟิ อิลมุ อุศูล อัตติบของชัยคฺ ซัยนุ อัลอาบิตีน เป็น มุฮัมมัด อัลฟะฎอนีย์” ครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๒ ด้านดังนี้

5.3.1 การนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลของการ วิจัยที่ได้มาจากการวิจัยในครั้งนี้ ควรนำไปดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้ดังนี้

1. นำผลการ วิจัยออกเผยแพร่ โดยนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชา เตาฮีดหรือหลักศรัทธาในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้हित นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ถึงความถูกต้องของ เนื้อหาตามหลักวิชาการ
2. นำผลการ วิจัยออกเผยแพร่ โดยนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนควบคู่กับ หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อุกุล อัดดีน ในสถานศึกษาต่างๆ เช่น ปอเนาะ โรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม มัสยิด และสุเหร่า เพื่อจะได้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนมากขึ้น
3. นำผลการวิจัยออกเผยแพร่แก่ผู้ที่มีความสนใจทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องอะกีดะฮ์เพื่อจะ ได้เกิดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง

5.3.2 การทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลของการ วิจัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมี เห็นสมควรศึกษาวิจัยในประเด็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดของต่วนมินาลในการอธิบายเตาฮีดในหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อุกุล อัดดีน
2. บทบาทของต่วนมินาล และหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อุกุล อัดดีน ต่อการพัฒนาสังคมมุสลิม
3. บทบาทของ หนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญีน ฟี อิลม อุกุล อัดดีน ใน การเผยแพร่ วิชาอะกีดะฮ์